

УДК 334.722

ВЛАСНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ

Шифріна Надія Ігорівна,

к.е.н., доцент кафедри державного управління,
публічного адміністрування та економічної політики
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Українська Лариса Олегівна,

д.е.н., професор кафедри державного управління,
публічного адміністрування та економічної політики
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Власність є основою економічних відносин, на ній ґрунтуються всі сфери економічної системи, вона обумовлює мету розвитку економічної системи, соціальну структуру суспільства, спосіб розподілу створених матеріальних благ.

Ще за часів Римської імперії існувало поняття про власність як про вольове ставлення людини до речі, суб'єкта до об'єкта, до прямої влади. Водночас власність ототожнювали з багатством як матеріальним об'єктом володіння.

У праці «Погляд на власність і законодавство» К. А. Сен-Сімона наголошується, що «найбільш важливе питання, що підлягає розгляду — це питання про те, як повинна бути організована власність для найбільшого блага всього суспільства відносно волі й відносно багатства» [1, с. 123].

Пізніше вчені стали визначати власність як суспільний феномен, який є єдністю права й економіки, що і є головною специфічною рисою відносин власності, які не можуть існувати поза економічною та юридичною науками.

У 1871р К. Менгер своїй у книзі «Підстави політичної економії» зазначив, що відносини власності зводяться до відносин виключення доступу інших осіб

до певного багатства, він визначає власність як наслідок браку благ і доходить висновку про визнання вічності власності [2, с. 35]

Сучасні вчені під власністю розуміють приналежність речей, матеріальних і духовних цінностей певним особам, юридичне право на таку приналежність і економічні стосунки між людьми з приводу приналежності, розділу, переділу об'єктів власності. Власність знаходить свій прояв в стосунках володіння, розпорядження, користування об'єктами власності, відповідальності за їх збереження і раціональне використання. [3, с. 36]

Суб'єктами власності виступають індивіди, фізичні особи, які в процесі відчуження, привласнення матеріальних благ і послуг можуть вступати у відносини між собою з цього приводу. Це, як правило, юридично самостійні, економічно незалежні учасники суспільно виробництва — окремі працівники, трудові колективи і державні установи і відомства.

Об'єкти власності - організаційно-відокремлена частина національного багатства, юридично закріплена за конкретним власником або групою власників. Об'єктом власності може виступати окрема річ; сукупність майна; майновий комплекс; земельна, водна або лісова ділянка; родовище корисних копалини; зона повітряного простору; частотний діапазон; відособлена доля в загальній власності та ін. [3, с. 37]

Кожна з форм власності потребує свого підходу до управління об'єктами власності. Так, у межах державної власності можуть застосовуватися методи управління нею, котрі непритаманні корпоративній власності, і навпаки. Загальну методологію управління власністю встановлює держава, визначаючи механізм господарювання взагалі й у межах кожної форми власності зокрема.

Виділяють дві провідні форми власності — приватну й колективну, всі інші форми проміжні, змішані. В процесі економічного розвитку поступово домінуюче положення набуває корпоративна форма власності як колективно-приватна. Власність корпоративних структур є більш демократичною формою власності. Приватна власність у її класичному вигляді дезінтегрує суспільство, породжуючи складні умови суспільної інтеграції, часткового подолання

відчуження людини від засобів виробництва, його результатів, від участі в управлінні. У процесі функціонування корпоративних структур відбувається так звана деперсоніфікація великої приватної власності на засоби виробництва, що виражається у втраті окремими власниками капіталу персонального контролю над його функціонуванням [4, с.115].

Для українських компаній характерним є те, що в них у більшості випадків відсутній традиційний для розвинутих країн розподіл прав власності і функцій управління, що спричиняє радикальні відмінності у засобах розподілу доходів; юридичне закріплення статусу власника не гарантує можливості на практиці отримати частину прибутку. Основні управлінські рішення в таких організаціях приймаються членами інсайдерської групи, яка складається із крупних власників, топ менеджерів або тих і інших. Доходи розподіляються досить не рівномірно. Основну їх частку отримує частина власників і менеджерів, які впливають на фінансові потоки і можуть привласнювати власність фірми. Більша частина інсайдерської ренти витрачається на особисте споживання або накопичується у офшорних зонах. І лише частка крупних інсайдерів(які контролюють компанію в цілому), що є власниками бізнесу, реінвестує для підтримки стабільності функціонування компаній. В Україні появу крупних інтегрованих структур у промисловості не можна пов'язувати лише з ринковою самоорганізацією в перехідний період. Певний досвід був накопичений в минулі десятиріччя, у період різноманітних пошуків, які проводились в межах централізованої планової системи господарства. У зв'язку з цим можна пригадати практику утворення виробничих, торгівельно-виробничих, науково-виробничих об'єднань, АПК, державних виробничих об'єднань [5, с.160-173]

Керівництво корпоративних структур не може вирішувати інтуїтивно питання управління об'єктами власності, бо власність корпоративних структур охоплює велику кількість об'єктів, які розташовуються найчастіше по всій країні; об'єкти власності корпоративних структур відрізняються великим організаційним і правовим різноманіттям, охоплюють широкий спектр галузей

господарства й призначені для використання в різних напрямках виробництва матеріальних благ; результати процесу управління власністю впливають на долі багатьох людей, визначаючи рівень їх життя, соціальну захищеність, стан здоров'я, інтелектуальний розвиток та ін. Тому розробка системи управління власністю корпоративних структур повинна ґрунтуватися на попередній її класифікації за для виділення однотипних груп об'єктів і розробці завдань, цілей і методів управління ними.

Література

1. Сен-Симон К. А. Вибрані твори. – К., 2015. – Т. 1. – 400 с.
2. Менгер К. Основи політичної економії. – Одеса, 1998, –450 с.
3. Економічна енциклопедія. – Т.3 / за ред. Гаврилишин Б.Г. Мочерний С.В. Устенко О.А. – К. : ВЦ «Академія», 2002. – 815 с.
4. Еванс Ф., Бішоп Д. Оцінка компаній при злиттях і поглинаннях: Пер. с англ. – К. : Бізнес-букс, 2004. – 332 с.
5. Корпорації та інтегровані структури: проблеми науки та практики: Монографія / Колектив авторів. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2017. – 344 с.

Матеріали конференції публікуються в авторській редакції.